

Åpenhetsrapport 2011

Ernst & Young Norge

Åpenhetsrapport 2011

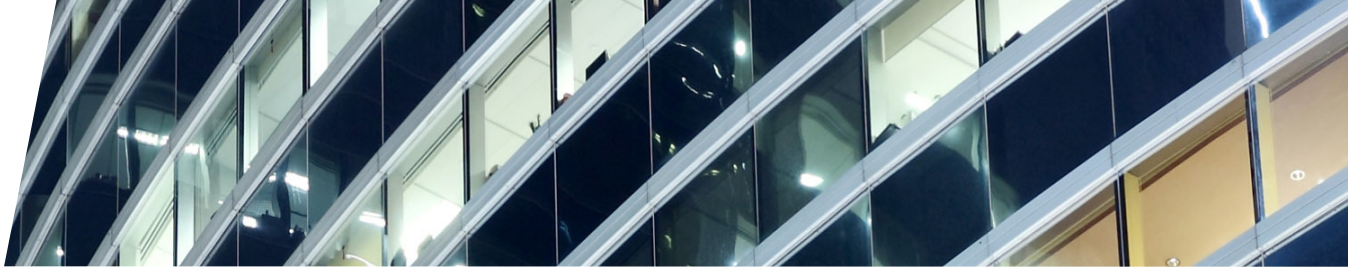
Ernst & Young Norge

Innhold

Innledning ved administrerende direktør	3
Juridisk struktur, eierskap og ansvar for styring og kontroll	4
Nettverk	6
Vårt system for intern kontroll	8
Et effektivt kvalitetskontrollsystem	8
Etiske verdier	9
Revisjon	10
Kontroll og konsultasjoner	11
Ansvarlighet internt og eksternt	13
Kvalitetskontroller	14
Eksterne kvalitetskontroller	15
Våre retningslinjer for uavhengighet	16
Kontinuerlig opplæring av revisorer	19
Finansiell informasjon	20
Godtgjørelse til partnere	21
Erklæring fra styret	22
Vedlegg	
Foretak av allmenn interesse revidert av Ernst & Young Norge	23

Mer informasjon om Ernst & Young er å finne på nettsidene www.ey.com (på verdensbasis) og www.ey.no (for Norge).

Innledning ved administrerende direktør

Siste år har vi i flere land sett økt politisk debatt knyttet til flere områder som berører børsnoterte selskaper, investorer og revisor. EU kommisjonen har utgitt et "Green Paper" som reiser spørsmål rundt eierstyring og selskapsledelse, retningslinjer for revisjon, revisors rolle og revisjonsbransjens struktur. Tilsvarende prosesser pågår også i mange andre land. Ernst & Young fortsetter å bidra i disse og andre diskusjoner som påvirker vår profesjon og interesser.

Vi mener at diskusjonene understreker viktigheten av vårt arbeid både for investorene og for velfungerende kapitalmarkeder og for å forebygge økonomisk kriminalitet.

Vi har ønsket velkommen det uavhengige tilsynet revisorene globalt er blitt gjenstand for det siste tiåret, siden vi tror dette har bidratt til å styrke kvaliteten i vårt arbeid, og revisors rolle er blitt mer synlig for alle våre interessegrupper.

Som en del av vår profesjons utvikling mot større åpenhet har EUs 8. direktiv og revisorloven krav om at revisorer av selskaper av allmenn interesse utgir en årlig åpenhetsrapport som skal inneholde visse opplysninger. Ernst & Young Norges Åpenhetsrapport 2011 er utarbeidet i henhold til kravene i direktivet og revisorloven og dekker regnskapsåret som ble avsluttet 30. juni 2011.

Handwritten signature of Erik Mamelund

Erik Mamelund

administrerende direktør

Ernst & Young AS

Juridisk struktur, eierskap og ansvar for styring og kontroll

Ernst & Young Norge

Ernst & Young AS er et norsk aksjeselskap og medlemsfirma i Ernst & Young Global Limited (EYG eller Global). I denne rapporten refererer vi til oss som Ernst & Young Norge, "vi" eller "oss".

Ernst & Young AS, et godkjent norsk revisjonsselskap, er 99,99 % eiet av norske partnere, som har 49 % av stemmene i selskapet (A-aksjer). Ernst & Young Europe LLP, et godkjent engelsk revisjonsselskap, eier 0,01 % av aksjene, og har 51 % av stemmene (B-aksje). Ernst & Young AS er organisert som et indre selskap hvor Ernst & Young AS er hovedmann, og de norske partnerne er stille interessenter. Virksomheten i det indre selskapet omfatter all den virksomhet som Ernst & Young AS driver. Ernst & Young AS eier 100 % av de norske aksjeselskapene Bjørvika Konferansesenter AS og Ernst & Young Value Added Tax Services AS. I tillegg er selskapet Ernst & Young Tax Advokatfirma AS et selskap Ernst & Young AS samarbeider med, og hvor Ernst & Young AS har faktisk kontroll.

Internasjonal organisering

Basert på den globale strategien er organisasjonen inndelt i fire globale regioner (Areas) der den norske virksomheten sammen med de øvrige nordiske landene inngår i et eget område (Sub-Area) innenfor regionen EMEIA.

Ernst & Youngs EMEIA-region (Europa, Midt-Østen, India og Afrika) omfatter EYG-medlemsfirmaer i mer enn 90 land. Ernst & Young (EMEIA) Limited ("EMEIA Ltd."), et engelsk selskap med begrenset ansvar, er den sentrale styringsenheten for EYG-medlemsfirmaene i EMEIA-regionen. EMEIA Ltd. tilrettelegger koordineringen av disse medlemsfirmaene og samarbeidet mellom dem, men har ikke kontroll over dem. EMEIA Ltd. er et medlemsfirma i EYG.

I EMEIA-regionen er det opprettet et europeisk eierselskap, Ernst & Young Europe LLP ("Ernst & Young Europe"). Ernst & Young Europe er et UK-basert selskap med begrenset ansvar, eid av partnere i EYselskaper i Europa. Det er et revisjonsfirma registrert i ICAEW (revisorforeningen i England og Wales), men utfører ikke revisjon eller andre profesjonelle tjenester. I den utstrekning lokal lovgivning tillater det, har Ernst & Young Europe overtatt eller har til hensikt å overta kontrollen over en rekke Ernst & Young selskaper i europeiske land i EMEIA-regionen. Ernst & Young Europe er et medlemsfirma i både EYG og EMEIA Ltd.

De viktigste organene i Ernst & Young Europe er:

Europe Executive

Europe Executive utgjør i praksis ledelsen i Ernst & Young Europe. Det har ansvaret for å gjennomføre strategi og styring

av virksomhetene i de fire dimensjonene medarbeidere, kvalitet, vekst og markedsledelse. Ledelsen består av Chief Executive Officer for Europa, Chief Operating Officer for Europa, lederne for Markets, People Quality & Risk Management lederne for Assurance (revisjon), Advisory (rådgivning), Transaction Advisory Services (transaksjonstjenester) og Tax (skatt) samt alle Sub-Area ledere i Europa.

Europe Advisory Council

Ernst & Young Europe har et valgt europeisk rådgivende organ som er sammensatt av en rekke partnere i EYG-landene i Europa. Det har en rådgivende rolle for Europe Executive når det gjelder bl.a. retningslinjer og strategier, og godkjenner en rekke vesentlige beslutninger, f.eks. oppnevningen av administrerende direktør i Europa, regnskapene til Ernst & Young Europe og vesentlige transaksjoner.

Styring og ledelse i Ernst & Young AS

Generalforsamlingen er høyeste organ i Ernst & Young AS, tilsvarende som selskapsmøtet er høyeste organ i Ernst & Young IS. I disse organene møter henholdsvis partnere som er aksjonærer og partnere som er deltakere i det indre selskapet. Gjennom disse organene utøves eierstyringen av selskapene, herunder beslutninger om opptak av partnere, valg av styre og ansettelse av administrerende direktør.

Styret i Ernst & Young AS består av Bjørgun Jønsberg (styreleder), Jan Wellum Svensen (nestleder) og øvrige representanter for A-aksjonærene Willy Eidissen og Atle Christian Terum. Som styremedlemmer valgt blant de ansatte sitter Rune J. Baukhol, Truls Nesslin og Kari Elisabeth Hoff Teigen.

Erik Mamelund er administrerende direktør for Ernst & Young i Norge, mens Torstein Hokholt er vise-administrerende direktør og Sub-Area leder i Ernst & Young Norden. Den øvrige ledelse i Norge består av Olve Gravvær (leder Assurance), Terje Andersen (leder Advisory), Christin Bøsterud (leder Tax), Vegard Stevning (leder Transaction Advisory Services) og Bjørn Vihovde (leder HR). Jan Egil Haga (Professional Practice Director (PPD)) deltar i saker vedrørende Quality and Risk Management og PPD. Olve Gravvær, Terje Andersen, Bjørn Vihovde og Jan Egil Haga har tilsvarende lederroller også for Ernst & Young i Norden.

Ernst & Young Norge er inndelt i 10 geografiske regioner som igjen er inndelt i avdelinger. Regionene og avdelingene ledes av regionsledere og avdelingsledere.

30. juni 2011 er følgende partnere eiere av A-aksjer i Ernst & Young AS enten direkte eller gjennom heleide aksjeselskaper (eierandel i parentes), alle med samme stemmeandel: Knut Aker (1,15 %), Amund P. Amundsen (1,15 %) Suzanne Amundsen (1,15 %), Tor O. Andersen (1,15 %), Terje Andersen (2,30 %), Svein Andresen (1,15 %) Leiv Aschehoug (1,15 %), John Avaldsnes (1,15 %), Øyvind Bakken (1,15 %), Bjørn Baklid (1,15 %), Rolf Berge (1,15 %), Einar Brask (1,15 %), Johan T. Bringsverd (1,15 %), Christin E. Bøsterud (1,15 %), Jan Dønvik (1,15 %), Odd Jarle Døving (1,15 %), Willy Eidissen (1,15 %) Kjell Peter Ekman (1,15 %), Ove Eriksen (1,15 %), Øyvind Eskeland (1,15 %), Amund Frøysa (1,15 %), Steinar Gausdal (1,15 %), John Giæver (1,15 %), Olve Gravråk (4,02 %), Guttorm Steig Gunstad (1,15 %), Anders Gøbel (1,15 %), Jan Egil Haga (4,02 %), Kristin Hagland (1,15 %), Henry Hansen (1,15 %), Gisle Haukvik (1,15 %), Frank Helland (1,15 %), Torstein Hokholt (4,02 %), Nicolai Homme (1,15 %), Øyvind Hovland (1,15 %), Jostein Johannessen (1,15 %), Bjørgun Jønsberg (1,15 %), Finn Kinserdal (2,30 %), Erik Klausen (2,30 %), Terje Klepp (1,15 %), Odd Knustad (1,15 %), Kjetil Kristensen (1,15 %), Sondre Kvaalen (2,30 %), Eirik Larsson (1,15 %), Asbjørn Ler (1,15 %), Helge Lorentzen (1,15 %), Lars Løkken (1,15 %), Erik Mamelund (4,02 %), Christian Mjaanes (1,15) Eirik Moe (2,30 %), Odd Monsen (1,15 %), Bjarne Møller (1,15 %), Hans Olav Noraberg (1,15 %), Espen Ommedal (2,30 %), Arne Ramberg (1,15 %), Asbjørn Rødal (1,15 %), Kjell Ove Røsok (1,15 %), Henning Raa (1,15 %), Tom Sjuve (1,15 %), Kjell Stenersen (1,15 %), Vegard Stevning (2,30 %), Karl Erik Svanevik (1,15 %), Jan Wellum Svensen (2,30 %), Eirik Tandrevold (2,30 %), Atle Chr. Terum (1,15 %), Per Oskar Tobiassen (1,15 %), Martin Wikborg (1,15 %) og Hans Georg Wille (2,30 %).

Følgende partnere er pr 30.06.2011 deltakere i Ernst & Young IS, alle med samme stemmeandel: Knut Aker, Eirik Albrigtsen, Amund P. Amundsen, Suzanne Amundsen, Tor O. Andersen, Kjetil Andersen, Terje Andersen, Svein Andresen, Rolf Kristian Arnesen, Leiv Aschehoug, John Avaldsnes, Øyvind Bakken, Bjørn Baklid, Vida Beemer, Rolf Berge, Trond Borge, Per Øyvind Borge-Hansen, Aage Bottolfsen, Einar Brask, Svein Olav Brekke, Johan T. Bringsverd, Geir Buan, Nils Kristian Bø, Christin E. Bøsterud, Jan Dønvik, Odd Jarle Døving, Finn Ole Edstrøm, Willy Eidissen, Kjell Peter Ekman, Ove Eriksen, Øyvind Eskeland, Bjørn Tore Foss, Amund Frøysa, Rune Fuglestrand, Eivind Galta, Steinar Gausdal, John Giæver, Olve Gravråk, Anne Grette, Trym Gudmundsen, Øystein A. Gulseth, Guttorm Steig Gunstad, Arvid Gusland, Anders Gøbel, Jan Egil Haga, Kristin Hagland, Knut Eirik Hagness, Olav B. Hamre, Henry Hansen, Øivind Haugen, Agnete Haugerud, Gisle Haukvik, Frank Helland, Torstein Hokholt, Nicolai Homme, Øyvind Hovland, Atle Hørlyk, Jørund Indrehus, Jostein Johannessen, Rune Junker, Bjørgun Jønsberg, Johan A. Killengreen, Finn

Kinserdal, Erik Klausen, Terje Klepp, Odd Knustad, Kjetil Kristensen, Jan Kvalvik, Steinar S. Kvifte, Sondre Kvaalen, Øystein A. Kvåse, Paul M. Larsen, Eirik Larsson, Marius Leivestad, Asbjørn Ler, Odd Ingar Liane, Helge Lorentzen, Tommy Lothe, Tor Kjetil Lund, Lars Løkken, John Christian Løvaas, Erik Mamelund, Arne Matre, Anita Meidell, Raymond Meinerty, Gjert Melsom, Christian Mjaanes, Eirik Moe, Odd Monsen, Bjarne Møller, Marius Nergaard, Hans Olav Noraberg, Øyvind Nore, Ivar-André Norvik, Espen Ommedal, Trond E. Owren, Nina Rafen, Arne Ramberg, Kjetil Rimstad, Trond Kjetil Rogstad, Anders Roll-Matthiesen, Tommy Romskaug, Asbjørn Rødal, Kåre Rødssæteren, Aina Karlsen Røed, Kjell Ove Røsok, Henning Raa, Tone Maren Sakshaug, Jon Erlend Scheele, Finn Espen Sellæg, Tom Sjuve, Tor Inge Skjellevik, Hans Georg Skuggedal, Geir Arne Solbakk, Henrik Solberg-Johansen, Kjell Stenersen, Vegard Stevning, Stig Tore Strand, Karl Erik Svanevik, Jan Wellum Svensen, Erik Søreng, Tore Sørli, Eirik Tandrevold, Atle Chr. Terum, Stig Thorgersen, Per Oskar Tobiassen, Arild Vestengen, Bjørn Vihovde, Eli Vik, Martin Wikborg, Hans Georg Wille og Arve Willumsen.

Nettverk

Ernst & Young er en av verdens ledende virksomheter innen revisjon, skatt og transaksjons- og rådgivningstjenester, med 152 000 partnere og medarbeidere i over 140 land som deler de samme verdiene og de samme kravene til kvalitet, integritet og profesjonell skeptisk holdning.

I et globalt marked er vår integrerte organisering og angrepsvinkel spesielt viktig for å levere revisjon av høy kvalitet til multinasjonale selskaper. Vi vil i det følgende trekke frem enkelte elementer av vårt kvalitetsrammeverk som understøtter vår sømløse leveranse av høy kvalitet.

I denne rapporten omtales den globale organisasjonen av medlemsfirmaer i Ernst & Young Global Limited (EYG eller Global), et britisk selskap med begrenset ansvar, som Ernst & Young.

EYG er den sentrale enheten i Ernst & Youngs nettverk og koordinerer medlemsfirmaene og samarbeidet mellom dem. EYG er ikke leverandør av tjenester til kunder, men har som formål å medvirke til at medlemsfirmaene betjener sine kunder på en konsistent måte og med høy kvalitet verden over. Hvert medlemsfirma er en egen juridisk enhet. Deres forpliktelser og ansvar styres av EYGs regelverk og diverse andre avtaler.

Medlemsfirmaene er gruppert i fire geografiske regioner: Americas, Asia-Pacific, EMEIA (Europa, Midt-Østen, India og Afrika) og Japan. Disse regionene har i sin tur en rekke Sub-Areas.

Ernst & Young Norge er en del av EMEIA som omfatter medlemsfirmaer i 93 land. Innen EMEIA er det igjen 12 Sub-Areas, hvorav Ernst & Young Norge er en del av Nordic Sub-Area.

Den globale organisasjonens struktur reflekterer prinsippene om at styrings- og ledelsesrollene skal være atskilt og at Ernst & Young som en global organisasjon har en felles strategi.

EYGs sentrale organer omfatter:

Global Advisory Council

Global Advisory Council består av partnere fra de fire geografiske regionene. Disse velges av partnerne i Ernst & Young for en tre års periode og kan ikke ha andre lederroller i virksomheten. For å legge til rette for dialog med interessegrupper har Global Advisory Council også uavhengige representanter. De uavhengige representantene oppnevnes av en komité opprettet for formålet. Global Advisory Council gir råd om retningslinjer, strategier og hensynet til allmennhetens interesser. Global Advisory Council må godkjenne en rekke vesentlige forhold som kan ha betydning for Ernst & Young.

Global Executive

Global Executive bringer sammen ledelsen i Ernst & Youngs funksjoner, tjenester og geografiske regioner. Det ledes av styreleder og Chief Executive Officer i EYG og består av Chief Operating Officer, Area lederne, de globale lederne for People, Markets, Quality & Risk Management, Operations and Finance

og Public Policy samt de globale lederne for forretningsområdene Assurance, Advisory, Tax og Transaction Advisory Services. Global Executive har også med en representant fra gruppen som jobber med virksomheter i vekstmarkeder. Global Executive og Global Advisory Council godkjenner kandidater til vervene som styreleder og Chief Executive Officer i EYG og ratifiserer utnevnelsen av Global Managing Partners. Global Executive godkjenner også utnevnelsen av Global Vice Chairs. Global Advisory Council ratifiserer utnevnelsen av de Global Vice Chairs som inngår i Global Executive. Videre godkjenner Global Executive utnevnelsen av Area Managing Partners. Slike utnevnelser ratifiseres av Global Advisory Council.

Global Executive Committees

Disse komiteene er sammensatt av medlemmer av Global Executive og representanter fra de fire regionene og skal komme med anbefalinger til Global Executive. Det er komiteer for People, Quality & Risk Management, Markets, Operations and Finance, Assurance, Advisory, Tax og Transaction Advisory Services.

Global Practice Group

Denne gruppen består av medlemmer av Global Executive, Global Executive Committees og ledere av Sub-Areaene. Global Practice Group skal sørge for at det er en felles forståelse i medlemslandene i Ernst & Young om strategier og konsistent drift i organisasjonen.

EYGs regelverk angir at medlemsfirmaene skal overholde Ernst & Youngs målsetting om å levere tjenester av høy kvalitet på verdensbasis. Det innebærer at medlemsfirmaene skal implementere de globale strategiene og planene, samt sørge for å ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å levere de tjenester som inngår i Ernst & Youngs globalt definerte tjenestespekter. Medlemsfirmaene må videre overholde felles standarder, metoder og retningslinjer, herunder de som gjelder revisjonsmetodikk, risikohåndtering og kvalitetssikring, uavhengighet, kunnskapsdeling, forvaltning av menneskelige ressurser og tekniske hjelpemidler.

EYGs medlemsfirmaer har som hovedforpliktelse å drive sin virksomhet i henhold til de gjeldende profesjonelle og etiske standarder og lovkrav. Kravet til integritet og til å gjøre de rette tingene underbygges av vår globale "code of conduct" og våre verdier.

I tillegg til EYGs regelverk inngår medlemsfirmaene mange andre avtaler som hører inn under medlemskapet i Ernst & Young-organisasjonen som f.eks. retten og plikten til å bruke Ernst & Young-navnet og kunnskapsdeling.

Medlemsfirmaene er underlagt kontroller for å vurdere hvorvidt de overholder EYGs krav og retningslinjer innen områder som uavhengighet, risikohåndtering og kvalitetssikring, revisjonsmetodikk og håndtering av menneskelige ressurser. Etter behov blir det også gjennomført andre kontroller for å se på spesielle situasjoner eller forhold. Medlemsfirmaer som ikke oppfyller kvalitetskravene og andre EYG-krav må tre ut av Ernst & Young-organisasjonen.

Vårt system for intern kontroll

Ernst & Young Norges evne til å yte profesjonelle revisjonstjenester på en uavhengig, objektiv og etisk måte er fundamental for vår suksess som uavhengige revisorer. Vi fortsetter å fokusere på objektivitet, uavhengighet og profesjonell skeptisk holdning. Dette er grunnleggende for en revisjon av høy kvalitet.

Vår rolle som revisorer er å gi sikkerhet for at en kundes finansielle rapportering gir et rettviseende bilde. Vi setter sammen kvalifiserte team som skal betjene våre kunder på tvers av bransjer og tjenesteområder. Vi prøver hele tiden å forbedre våre prosesser for risikohåndtering og kvalitets-sikring, slik at nivået på våre tjenesteleveranser hele tiden er høyt.

Vi erkjenner at i dagens miljø - kjennetegnet ved kontinuerlig globalisering og rask bevegelse av kapital - er kvaliteten på våre revisjonstjenester viktigere enn noensinne. For å styrke vår forpliktelse til å levere kvalitet i alt vi gjør, investerer Ernst & Young betydelige ressurser i å videreutvikle revisjonsmetodikk, verktøy og opplæring. Markedet og brukerne krever revisjon av høy kvalitet, men også i stadig økende grad at revisjonstjenestene utføres effektivt. Ernst & Young søker kontinuerlig å finne nye metoder for å øke effektiviteten i revisjonsmetodikk og -prosesser, uten at det skal gå ut over kvaliteten. Vi arbeider også for å identifisere eventuelle områder hvor revisjonskvaliteten kan være lavere enn Ernst & Youngs eller interessegruppene, inklusive regulerende myndigheters, forventning. Vi søker å lære fra eksterne og interne kvalitetskontroller og tilsyn, og å identifisere årsaker til kvalitetsavvik for kontinuerlig å forbedre revisjonskvaliteten.

Et effektivt kvalitetskontrollsystem

Ernst & Young har utformet og implementert et omfattende globalt regelverk og prosedyrer for kvalitetskontroll. Regelverket og systemene oppfyller kravene i IAASB (the International Auditing and Assurance Standards Board) internasjonale standarder for kvalitetskontroll. Ernst & Young Norge har innført disse globale retningslinjene og prosedyrene, og har supplert dem med tilleggskrav i norske lover og regler.

Vi gjennomfører også Ernst & Youngs program for kvalitetskontroll (Audit Quality Review (AQR)) og evaluerer årlig hvorvidt våre kvalitetskontrollprosedyrer og -systemer for revisjonen har fungert effektivt. Slik søker vi å sikre at Ernst & Young Norge og vårt personale overholder gjeldende profesjonskrav, Ernst & Young-standardene, samt lokale lovkrav.

Resultatene av AQR-programmet og eksterne kontroller blir vurdert og kommunisert innen Ernst & Young Norge for å gi grunnlag for en kontinuerlig forbedring i revisjonskvalitet, konsistent med den beste praksisen innen yrket. Tilbakemeldingene fra kontrollene gir også Ernst & Young Norge et grunnlag for å kunne konkludere at våre interne kontrollsystemer er utformet på riktig måte og fungerer effektivt.

I det følgende beskriver vi de ulike komponentene i vårt kontrollsystem for revisjonskvalitet:

- ▶ Etiske verdier
- ▶ Revisjon
- ▶ Kontroll og konsultasjoner
- ▶ Ansvarlighet internt og eksternt
- ▶ Kvalitetskontroller

Etiske verdier

Ledelsens holdninger og væremåte

Å sette den rette "tone fra toppen" er ledelsens hovedansvar. Vi kommuniserer til våre medarbeidere at kvalitet og profesjonelt ansvar starter med dem og er det viktigste de gjør hver dag. Vår holdning til etikk og integritet er innebygd i opplæringsprogrammer og intern kommunikasjon. Vår ledelse søker hele tiden å styrke disse forventningene og betydningen av kvalitet i det vi gjør samtidig som vi overholder faglige og etiske standarder og vårt regelverk. Vi anser også at kvaliteten på våre profesjonelle tjenester er et viktig måleparameter i evaluering og belønning av alle partnere og medarbeidere. Vår kultur er bygd på samarbeid og legger spesiell vekt på konsultasjoner når vi har å gjøre med komplekse eller subjektive problemstillinger innen regnskap, revisjon, rapportering og forhold som har med lovregler og uavhengighet å gjøre. Vi legger vekt på at teamet på et oppdrag og kunden har fulgt de rådene som er gitt når det er nødvendig. Vi har alltid kommunisert internt at ingen enkeltkunde er viktigere enn vårt omdømme - Ernst & Youngs og hver enkelt partner og medarbeiders omdømme. "Quality In Everything We Do" er budskapet vi kontinuerlig understreker overfor våre partnere, medarbeidere og kunder.

Code of conduct (etiske retningslinjer)

Vi ønsker å fremme en kultur av integritet blant Ernst & Youngs medarbeidere samtidig som vi gjennomfører revisjoner av høy kvalitet. Globale "code of conduct" har klare standarder og regler for oppførsel som skal veilede oss i våre handlinger og måten vi driver forretning på. Regelverket er delt inn i fem kategorier som inneholder prinsipper alle i Ernst & Young Norge skal følge:

- ▶ Samarbeid med hverandre
- ▶ Samarbeid med kunder og andre
- ▶ Opptre med profesjonens krav til integritet
- ▶ Sikre vår objektivitet og uavhengighet
- ▶ Respekt for intellektuell kapital

Gjennom vårt arbeid med å overvåke at code of conduct overholdes og ved hyppig kommunikasjon anstrenger vi oss for å skape et miljø som oppfordrer alle medarbeidere til å oppføre seg ansvarlig og til å rapportere eventuell avvik uten frykt for represalier.

Vi har også EY/Ethics, en global varslingstjeneste, som gir Ernst & Youngs kunder, partnere, medarbeidere og andre utenfor organisasjonen mulighet til på en konfidensiell måte å rapportere aktivitet som kan være uetisk, upassende eller i strid med profesjonelle standarder. EY/Ethics drives av eksterne organisasjoner som yter konfidensielle, og anonyme, hvis det er ønskelig, hot-line-tjenester for selskaper over hele verden.

I tillegg til code of conduct har vi spesifikke policyer for å forebygge uetisk adferd og innsidehandel.

Hvem vi er

Våre verdier

Vi står for integritet, respekt og samhandling.

Vi har driv, entusiasme og mot til å gå foran.

Vi bygger varige relasjoner ved å gjøre det riktige.

Revisjon

Revisjonsmetodikk

Vår revisjonsmetodikk - Ernst & Young Global Audit Methodology (EY GAM) - er et globalt rammeverk for leveranse av revisjonstjenester av høy kvalitet gjennom konsistent bruk av prosesser, vurderinger og revisjonshandlinger på alle revisjonsoppdrag. En av hjørnesteinene i EY GAM er å utføre (og revurdere og endre, når det er påkrevd i løpet av revisjonen) risikovurderinger og deretter bestemme type, tidspunkt og omfang for revisjonshandlingene på grunnlag av disse risikovurderingene. EY GAM legger også vekt på å bruke profesjonell skepsis i utførelsen av revisjonshandlingene. EY GAM er basert på de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene) og er i Norge supplert med det som er påkrevd for å følge norske lover og regler.

EY GAM er organisert i innbyrdes avhengige faser som er utformet med fokus på kundens forretningsmessige og regnskapsmessige risikoer og på hvordan disse risikoene påvirker vår revisjon av regnskapet. EY GAM gjenspeiler den typiske gangen i utførelsen av en revisjon. Metodikk og tilhørende veiledning presenteres i tre deler:

- ▶ Rammeverket for GAM
- ▶ Rettledning
- ▶ Hjelpemidler

Rammeverket for GAM er en beskrivelse av hvordan Ernst & Young Norge skal gjennomføre en revisjon og har henvisninger/linker til den mer detaljerte rettledningen. Rettledningen beskriver også parametere for å ta visse beslutninger i revisjonen. GAMs hjelpemidler består av maler, eksempler, sjekklister og ledende praksisillustrasjoner på hvordan revisjonshandlinger skal utføres og dokumenteres.

Revisjonsmetodikken forbedres med jevne mellomrom som et resultat av nye standarder, revisjonsspørsmål som dukker opp eller erfaringer fra gjennomførte revisjoner. Som et eksempel kan nevnes at EY GAM ble skrevet helt om nylig for å være i overensstemmelse med nye og oppdaterte internasjonale revisjonsstandarder ("clarified ISAs"). Videre har vi i vår interne opplæring og kommunikasjon understreket sentrale tema av interesse for International Forum of Audit Regulators (IFIAR), inkludert profesjonell skeptisk holdning, konsernrevisjon, inntektsføring og oppdragskontroll.

EY GAM har prosedyrer som må gjennomføres for å vurdere uavhengigheten vår i forhold til revisjonskunden.

Teknologiske hjelpemidler

Revisjonsteamene bruker mange teknologiske hjelpemidler for å gjennomføre og dokumentere arbeidet som utføres iht. EY GAM. GAMx er et verktøy som sikrer lik utførelse av EY GAM og som styrker vår evne til å revidere konsistent og med høy kvalitet. Verktøyet er koblet opp mot kunnskapsdatabaser (revisjonsveiledning og fortolkninger), profesjonelle standarder, maler for dokumentasjon og andre hjelpemidler som skal sikre en effektiv og risikobasert revisjon. I GAMx kan teamene dele informasjon og dokumentasjonen av prosedyrer og konklusjoner og sikrer kommunikasjonen mellom medlemmene som om de var på samme sted fysisk. Revisjonsteamene bruker også andre programmer, skjemaer og maler i de ulike fasene av revisjonen til hjelp i å gjøre og dokumentere vurderinger og ved datafangst og analysefunksjoner.

Revisjonsteam

Ernst & Young Norges retningslinjer krever at oppnevning av ansvarlig revisor gjennomgås årlig av ledelsen og øverste fagansvarlig - Professional Practice Director (PPD) - for å sikre at de ansvarlige for revisjonen av børsnoterte selskaper og selskaper av allmenn interesse har den tilstrekkelige kompetansen, dvs. kunnskap og evne til å gjennomføre oppdraget, og overholder regelverket for rotasjon av ansvarlig revisor.

Det å sette sammen revisjonsteamene gjøres også ut fra revisjonsledelsens retningslinjer. De faktorene som vurderes i denne sammenhengen er kompetanse, størrelse og kompleksitet på oppdraget, behov for spesialistkompetanse innen bransjen og erfaring, samt tidspunkt for når arbeidet skal gjennomføres, kontinuitet og muligheten for opplæring i felten. På mer komplekse oppdrag vurderes det om det er behov for å supplere teamet med eksperter.

I mange situasjoner blir interne spesialister tatt med i teamet for å hjelpe til med revisjonen og innhente tilstrekkelig revisjonsbevis. Vi bruker disse ekspertene i situasjoner som krever spesielle kunnskaper, f.eks. innen IT, verdsettelse og aktuaranalyser.

Kontroll og konsultasjoner

Kontroller av revisjonsarbeidet

Ernst & Youngs regelverk angir krav til at ledende medlemmer av revisjonsteamet deltar i tilstrekkelig grad og til rett tid i gjennomføringen av revisjonen og kontroll av arbeidet som utføres. Medlemmer av teamet foretar en detaljert gjennomgåelse av dokumentasjonen, mens ledelsen av teamet kontrollerer på et mer overordnet nivå. Våre skatte- og avgiftsspesialister inngår som en integrert del av revisjonsteamene og ser på vesentlige skatte- og avgiftsmessige forhold. På oppdrag som involverer børsnoterte foretak, andre foretak av allmenn interesse og i enkelte andre tilfeller hvor dette er vurdert hensiktsmessig, ser en oppdragskontrollør (beskrevet nedenfor) på viktige forhold som har med regnskap, finansiell rapportering og utførelsen av revisjonen å gjøre, og gjennomgår også regnskapet og vår rapportering. Type, tidspunkt og omfang av gjennomgørelser av arbeidspapirer er avhengig av mange faktorer, som f.eks. vesentlighet, kompleksitet, revisjonsteamets kompetanse og erfaring, og i hvilken utstrekning teamet har konsultert med andre.

Policyene beskriver også roller og ansvar for hvert teammedlem og kravene til å dokumentere utført arbeid og konklusjoner.

Siste år er Ernst & Youngs retningslinjer for konsultasjoner vedrørende regnskap, revisjon og finansiell rapportering oppdatert og kommunisert, herunder gjennomgått i forbindelse med årets opplæringsprogram.

Krav til konsultasjon

Konsultasjonskrav og tilhørende policyer og prosedyrer er utformet for å involvere de rette ressursene, slik at revisjonsteamene kan trekke de riktige konklusjonene på forhold som har med regnskap, revisjon, rapportering, lovmessige forhold og uavhengighet å gjøre. Konsultasjoner er en del av beslutningsprosessen, ikke bare en prosess for å gi råd. I komplekse og sensitive forhold krever vi eller oppmuntrer til konsultasjoner utenfor revisjonsteamet, hos personer som har mer erfaring eller spesialistkunnskap (ofte fagansvarlig (PPD) eller spesialister på uavhengighet).

Ernst & Young-policyer beskriver også kravene til å dokumentere konsultasjoner, herunder at den personen som er konsultert signerer dokumentasjonen for å sikre at forholdet og dets løsning er korrekt forstått.

Oppdragskontroll

Oppdrag som involverer børsnoterte virksomheter, andre foretak av allmenn interesse og andre spesifikt definerte oppdrag skal alltid være gjenstand for oppdragskontroll. Oppdragskontrollørene er erfarne partnere med kunnskap om bransjen, uavhengig av revisjonsteamet og i stand til å vurdere vesentlige forhold innen revisjon, regnskap og rapportering på en objektiv måte. Dette ansvaret kan ikke delegeres til en annen person. Oppdragskontrollen er en aktivitet som vanligvis foregår gjennom hele revisjonsprosessen, og er ikke begrenset til en gjennomgåelse av regnskapet i det revisjonsberetningen skal avgis. Retningslinjer og prosedyrer for denne kontrollen, som ble styrket det siste året for å legge mer vekt på denne viktige aktiviteten, gir spesifikk veiledning mht. type, tidspunkt og omfang av de handlingene som skal utføres. Vår PPD gjennomgår og godkjenner oppnevningen av oppdragskontrollører for børsnoterte virksomheter.

Prosess for å løse uenighet i revisjonsteamet

Vår kultur er preget av samarbeid, og våre medarbeidere oppmuntres til å si fra hvis det oppstår en faglig uenighet eller de er ukomfortable med noe som har med kundeoppdrag å gjøre. Retningslinjer og prosedyrer er utformet for at medlemmer av revisjonsteamet skal ta opp uenigheter som vurderes som vesentlige, eller som kan påvirke våre konklusjoner på det regnskap som revideres. Disse retningslinjene gjennomgås og understrekes i grunnopplæringen av partnerne og medarbeiderne, og skal sikre ansvarlig vurdering og gjennomgåelse av problemstillingene ved faglig uenighet.

Faglig uenighet i en revisjon løses vanligvis på teamnivå. Men hvis en person involvert i en sak ikke er fornøyd med avgjørelsen, har han eller hun både rett og plikt til å bringe den opp til neste beslutningsnivå. Hvis kvalitetskontrolløren kommer med anbefalinger som oppdragsansvarlig partner ikke aksepterer og saken ikke blir løst til kontrollørens tilfredshet, blir revisjonsberetning ikke avgitt før forholdet er brakt videre i den konsultative prosessen. Når et forhold som er diskutert på andre nivåer enn i revisjonsteamet endelig får sin løsning, krever våre retningslinjer at det blir dokumentert på samme måte som tidligere beskrevet for konsultasjoner.

Oppbevaring av dokumentasjon og personlig datasikkerhet

Ernst & Young Norges regler for oppbevaring gjelder alle oppdrag og alle medarbeidere. Disse reglene understreker at alle dokumenter må oppbevares hvis noen blir klar over eller får mistanke om et mulig krav, en rettstvist, etterforskning, stevning eller andre forhold som involverer oss eller noen av våre kunder. I tillegg følger Ernst & Young Norge de spesifikke norske lovkravene til oppbevaring av arbeidspapirer.

Ernst & Young har en global policy for datasikkerhet med prinsipper for bruk og beskyttelse av personlige data, herunder det som gjelder nåværende, tidligere og mulige nye medarbeidere, kunder, leverandører og forretningsforbindelser. Det legger grunnlaget for å opprettholde personvernet til alle personlige data som brukes av Ernst & Young Norge.

Ernst & Young Norge har retningslinjer som adresserer norske lovkrav knyttet til konfidensialitet.

Ansvarlighet internt og eksternt

Rotasjon av ansvarlig revisor

Vi følger kravene i revisorloven. Ernst & Young støtter rotasjon fordi det gir et nytt perspektiv og fremmer uavhengighet i forhold til selskapets ledelse, samtidig som teamet beholder kunnskap om virksomheten. Rotasjon kombinert med kravene til uavhengighet, økte krav til interne kontrollsystemer og uavhengig tilsyn styrker uavhengighet og objektivitet og er viktig for revisjonskvaliteten.

For foretak av allmenn interesse, som definert i revisorloven § 5a-1, skal det utpekes ny oppdragsansvarlig revisor etter syv år. For foretak som kommer inn under rotasjonsreglene i løpet av et regnskapsår kan ansvarlig revisor fortsette inntil foretakets første ordinære generalforsamling selv om ansvarlig revisor har revidert foretaket i syv år eller mer. Etter rotasjon må det gå minst to år før vedkommende revisor igjen kan delta i revisjonen av foretaket.

For å kunne overvåke kravene til rotasjon på en effektiv måte har vi implementert verktøy og prosesser som styres av ledelsen og PPD.

Aksept av nye oppdrag og fortsettelse av eksisterende

Ernst & Young har retningslinjer for hvorvidt vi skal akseptere en ny kunde eller et nytt oppdrag, eller å fortsette engasjementet med en eksisterende kunde. Disse prinsippene er fundamentale for at vi skal kunne opprettholde kvalitet, håndtere risiko, beskytte vårt personale og oppfylle lovkrav. Formålene med retningslinjene er å:

- ▶ Etablere en detaljert prosess for å vurdere risiko og ta beslutninger om å akseptere/fortsette oppdrag
- ▶ Tilfredsstill relevante uavhengighetskrav
- ▶ Identifisere og håndtere eventuelle interessekonflikter
- ▶ Identifisere og ikke akseptere kunder som medfører for høy risiko
- ▶ Kreve konsultasjoner med spesielt utpekte fagpersoner for ytterligere undersøkelser av spesifikke høyrisikofaktorer
- ▶ Overholde lovkrav og faglige standarder.

De globale retningslinjene for interessekonflikter utgjør også rammeverket for prosessene for aksept og fortsettelse av kunde- og oppdrag når det gjelder interessekonflikter. Retningslinjene setter en global standard for hva som er interessekonflikter, hvordan mulige interessekonflikter skal identifiseres og hvordan identifiserte interessekonflikter skal håndteres.

Den globale policyen har også bestemmelser for å håndtere identifiserte interessekonflikter på en så rask og effektiv måte som mulig ved bruk av passende sikringstiltak. Slike tiltak kan

gå fra det å innhente aksept fra en kunde om at vi kan betjene to eller flere kunder med potensielt motstridende interesser samtidig, til at et medlemsfirma avstår fra å påta seg et oppdrag.

Vårt globale verktøy for aksept og fortsettelse av oppdrag - the Global Tool for Acceptance and Continuance (GTAC) - er et intranettbasert system som effektivt koordinerer alle relevante aktiviteter. GTAC tar brukeren skritt for skritt gjennom de påkrevde handlingene og behandler den informasjonen som er nødvendig for å vurdere både forretningsmuligheter og risiko.

Kundeakseptprosessen innebærer en grundig vurdering av risikoene forbundet med en mulig ny kunde, samt øvrige obligatoriske undersøkelser. Før vi tar på oss et nytt oppdrag, vurderer vi om vi har nok ressurser til å levere kvalitetstjenester, spesielt på faglig avanserte områder, og hvorvidt vi kan levere de tjenestene kunden ønsker. Godkjenningsprosessen er omfattende, og ingen nye børsnoterte revisjonsoppdrag kan aksepteres uten at PPD har godkjent det.

Under vår årlige prosess med vurderingen av å fortsette oppdrag går vi igjennom våre leveranser og vår evne til fortsatt å kunne levere kvalitet, samt våre kunders vilje til åpenhet i regnskapsrapporteringen. Oppdragsansvarlig partner på hvert oppdrag går sammen med ledelsen innen revisjon årlig igjennom kundeporteføljene og vurderer om vi skal fortsette oppdragene. Som et resultat av denne gjennomgåelsen viser det seg at enkelte revisjonsoppdrag trenger oppfølgingstiltak, som da blir satt i verk, og noen kunder blir sagt opp. PPD er også involvert i denne fortsettelsesprosessen og må godkjenne de beslutningene som tas.

Beslutninger om både å akseptere og fortsette oppdrag er bl.a. avhengig av at det ikke foreligger noe press fra kundens ledelse om å akseptere feilaktige regnskapsprinsipper eller bruk av økonomisk press for å underminere revisjonskvaliteten. Grundige overveielser og konklusjoner mht. ledelsens integritet er avgjørende for beslutningene om aksept og fortsettelse.

Kvalitetskontroller

Et globalt program for kvalitetskontroll er en hjørnestein i Ernst & Youngs innsats for å bevare og forbedre revisjonskvalitet. Ernst & Young Norge gjennomfører det globale programmet for kvalitetskontroll - Audit Quality Review (AQR), rapporterer resultater og utarbeider forbedringsplaner.

Hovedformålet med AQR-programmet er å fastslå hvorvidt retningslinjer, prosedyrer og systemer for gjennomføring av revisjonsoppdrag er hensiktsmessig utformet og fulgt. AQR-programmet hjelper også Ernst & Young Norge med løpende å identifisere områder der vi kan forbedre vårt arbeid eller våre retningslinjer. Dette programmet oppfyller kravene i standarden ISQC 1 - Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester.

Det globale programmet gjennomføres årlig og er koordinert og overvåket av PPD nettverket under overoppsyn fra den globale organisasjonen.

Oppdragene som gjennomgås hvert år velges ut fra en risikovurdering med hovedvekt på kunder som er store, komplekse eller av betydelig allmenn interesse. AQR-programmet inneholder detaljerte undersøkelser med fokus på risiko og der formålet er å undersøke om interne retningslinjer og prosedyrer, metodikkkrav og relevante lovkrav og standarder blir fulgt. Det blir også gjennomført kontroller på virksomhetsnivå for å undersøke om kvalitetskontrollbestemmelser og prosedyrer angitt i ISQC 1 overholdes. AQR-programmet kompletterer de eksterne kvalitetskontrollene som er beskrevet nedenfor.

I tillegg har Ernst & Young Norge implementert en egen kvalitetskontroll for revisjon av mindre virksomheter.

AQR-kontrollører og teamledere er valgt ut fra sine kunnskaper og faglige kompetanse både innen regnskap, revisjon og bransjespesialisering. De er ofte engasjert i AQR-programmet over en periode på flere år og opparbeider betydelig kompetanse i å utføre programmet. Teamledere og kontrollører velges til inspeksjoner utenfor sitt hjemmekontor og er uavhengig av revisjonsteamene som er underlagt kontroll.

Resultatene av AQR-programmet og eksterne kontrollaktiviteter vurderes og kommuniseres, slik at forbedringstiltak kan settes i verk på riktig nivå. Eventuelle spørsmål og viktige forhold håndteres og overvåkes av ledelsen innen revisjon og PPD for å sikre en kontinuerlig styrking av kvaliteten.

Eksterne kvalitetskontroller

Ernst & Young Norge er i henhold til revisorloven § 5b-2 underlagt kvalitetskontroll henholdsvis hvert sjette og hvert tredje år. Det er Finanstilsynet som er ansvarlig for kvalitetskontrollene. Frem til og med 2010 ble kvalitetskontrollen gjennomført i samarbeid med Den norske Revisorforening. Fra og med 2011 vil Finanstilsynet selv utføre kvalitetskontrollen av de store revisjonsselskapene. Formålet med kontrollene er å påse at virksomheten til revisorer drives i samsvar med lover, forskrifter og god revisjonsskikk.

Finanstilsynet vil i tillegg til ovennevnte gjennomføre selskapstilsyn, tematilsyn, stedlig tilsyn basert på innrapporteringer eller andre former for signaler samt dokumentbasert tilsyn.

Finanstilsynet gjennomførte selskapstilsyn av Ernst & Young i oktober 2007. Finanstilsynets merknader ble fremlagt i brev 6. februar 2009. Finanstilsynet hadde ingen merknader til Ernst & Youngs kvalitetssystemer utover behov for klargjøring og understreking av enkelte forhold. Ernst & Young har gjennomført tiltak på de områder hvor Finanstilsynet hadde kommentarer.

Finanstilsynet har videre kontrollert enkeltpartnere i Ernst & Young i forbindelse med tematilsyn. Ernst & Young har tatt Finanstilsynets bemerkninger til etterretning og gjennomført tiltak ved behov.

Den Norske Revisorforening gjennomførte kontroll av samtlige ansvarlige revisorer i Ernst & Young Norge i 2010. Det ble foretatt full kontroll for 24 revisorer, mens 80 revisorer hadde begrenset kontroll. Samtlige kontrollerte fikk godkjent resultatet av kontrollen. Kontrollen av revisjonsselskapets organisering og interne rutiner avdekket ikke mangler i forhold til lovgivning eller god revisjonsskikk.

Våre retningslinjer for uavhengighet

Ernst & Youngs retningslinjer og prosesser for uavhengighet er utformet for at vi skal overholde relevante standarder og lovregler både på oppdrags- og selskapsnivå. De er basert på de internasjonale uavhengighetsreglene gitt av the International Federation of Accountants IFAC og er for Ernst & Young Norge supplert med de norske uavhengighetsreglene angitt i revisorlov og -forskrift. Alle partnere og alle medarbeidere involvert i kundehåndtering må hvert år gå igjennom opplæring i uavhengighetsretningslinjene. Formålet er å sikre at våre partnere og medarbeidere forstår at både de personlig og Ernst & Young Norge er forpliktet til ikke å ha interesser som kan ses på som uforenlige med objektivitet, integritet og upartiskhet overfor en revisjonskunde.

Vi vurderer uavhengighet fra flere ulike perspektiver, herunder finansielle forhold både på firmanivå og i forhold til nærstående personer, ansettelsesforhold, forretningsforbindelser, mulige tilleggstjenester vi yter revisjonskunder, partnerrotasjon, honorarordninger, partnerkompensasjon, forhånds-godkjenning fra revisjonsutvalg når det er påkrevd, partneravlønning og kompensasjon.

Manglende overholdelse av uavhengighetsretningslinjene, vil påvirke beslutninger om forfremmelse og kompensasjon og kan føre til andre disiplinære tiltak.

Vi har implementert Ernst & Youngs globale verktøy og prosesser for å sikre at våre partnere og medarbeidere overholder uavhengighetsreglene.

Ernst & Youngs uavhengighetsregler

Ernst & Youngs uavhengighetsregler omfatter kravene til både medlemsfirmaer, partnere og medarbeidere.

Uavhengighetsreglene gir også ytterligere veiledning i å følge det komplekse regelverket på en rekke områder. Våre uavhengighetsregler er tilgjengelig på vårt intranett.

Global Independence System

Ernst & Youngs Global Independence System (GIS) er et intranettbasert verktøy som hjelper oss, våre partnere og medarbeidere med å vurdere hvilke børsnoterte selskaper vi må være uavhengige av og hvilke uavhengighetsrestriksjoner som gjelder for hvert enkelt selskap. De fleste av disse er børsnoterte foretak og deres tilknyttede selskaper, men de kan også være andre typer revisjons- og attestasjonskunder. Verktøyet inneholder data som viser "familietreet" til en børsnotert revisjonskunde, og dataene oppdateres regelmessig av de som betjener kundeoppdrag. Det er for hver enhet angitt hvilke uavhengighetsregler som gjelder, slik at det skal være enkelt å se hva man skal forholde seg til. GIS brukes av våre partnere og medarbeidere når de skal avgjøre hvilke typer tjenester som kan leveres til kunden ut fra de relevante uavhengighetsreglene.

Global Monitoring System

Ernst & Youngs Global Monitoring System (GMS) er et annet viktig globalt verktøy som hjelper oss i å identifisere verdipapirer og andre finansielle interesser det er forbudt å eie. De som er partnere og ledende medarbeidere må rapportere de verdipapirene de og den nærmeste familie eier i GMS. Om en forbudt investering registreres i GMS, vil vedkommende få en melding med beskjed om å avhende verdipapiret så snart som mulig. Eventuelle avvik rapporteres i Global Independence Incident Reporting System (GIIRS) for videre oppfølging.

Via GMS gis det også, kvartalsvis eller årlig, bekreftelse på at Ernst & Youngs uavhengighetsregler overholdes, slik det er nærmere beskrevet nedenfor.

Overholdelse av uavhengighet

EYG har etablert en rekke prosesser og programmer for å overvåke at uavhengigheten både på firma- og personnivå overholdes:

Bekreftelse på uavhengighet

Hvert år er hvert medlemsfirma og alle kontorer med i en regionsbasert prosess for å bekrefte at de globale uavhengighetsreglene overholdes og at eventuelle avvik rapporteres.

Alle medarbeidere i Ernst & Young Norge skal bekrefte sin uavhengighet minst en gang i året. Alle partnere må bekrefte hvert kvartal.

Vår ledelse prioriterer høyt at disse kvartalsvise og årlige bekreftelsene gjøres nøyaktig og innen fristen.

Global Independence Compliance Team

Ernst & Youngs Global Independence Compliance Team (GICT) er et eget team som besøker medlemsfirmaer og gjennomfører en rekke tester for å vurdere om uavhengighetsreglene overholdes på flere områder, som bl.a. å gjennomgå tjenester som ikke utgjør revisjon, forretningsforbindelser med revisjonskunder og finansielle forhold.

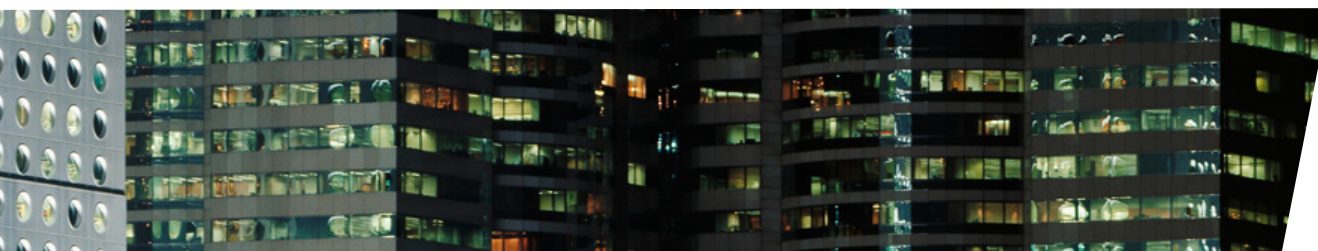
GICT utarbeider også det årlige programmet for å teste personlig overholdelse av uavhengighet og for å rapportere informasjon til GMS.

I testsyklusen for 2011 testet Ernst & Young Norge 56 partnere og ledende medarbeidere.

Vi bekrefter at GICT gjennomførte en gjennomgåelse av at uavhengighetsreglene ble overholdt i 2011.

Andre tjenester enn revisjon

Overholdelse av regelverket for leveranser av andre tjenester til revisjonskunder sikres på en rekke måter, herunder ved bruk av GTAC (som beskrevet på side 12) og SORT (beskrevet nedenfor), opplæring, verktøy og påkrevde handlinger som gjennomføres under revisjonen og våre interne kontrollprosesser.

Opplæring i uavhengighetsreglene

EYG utvikler og distribuerer en rekke opplæringsprogram i uavhengighet innen Ernst & Young.

Det årlige opplæringsprogrammet dekker de globale uavhengighetsreglene og fokuserer primært på endringer, men viktige forhold gjentas jevnlig. Den årlige opplæringen må fullføres av alle partnere og kundefølgende medarbeidere. Tidsriktig fullføring er påkrevd og blir fulgt tett opp.

I tillegg til det årlige opplæringsprogrammet gis det også opplæring i uavhengighetsreglene i forbindelse med andre kurs, herunder kurs for nye medarbeidere og milepælskurs.

Service Offering Reference Tool

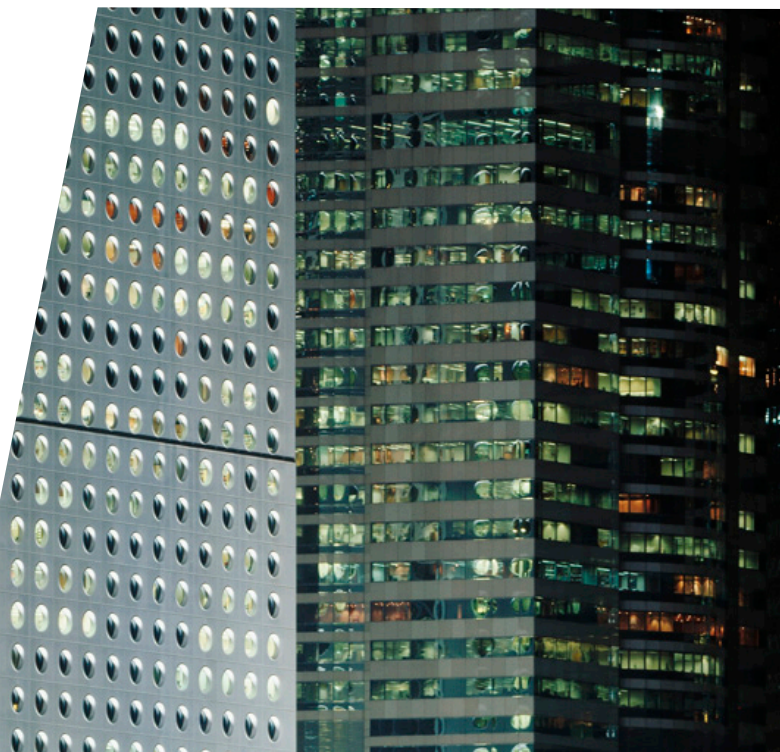
Vi vurderer og overvåker kontinuerlig hvilke tjenester vi tilbyr for å sikre at de er tillatt etter gjeldende lover, forskrifter og etiske standarder, og for å forsikre oss om at vi har de rette metodikkene, prosedyrene og prosessene på plass mens vi utvikler nye tjenestetilbud. Når det er aktuelt, tar vi ut eller begrenser tjenester som kan representere risiko for uavhengigheten eller en annen type risiko. Verktøyet "Service Offering Reference Tool" (SORT) gir informasjon om våre tjenester og veiledning i hvilke tjenester som kan leveres til revisjonskunder og andre samt forhold som har med uavhengighet og annen risikohåndtering å gjøre.

Business Relationship Evaluation Tool

Vi overvåker at uavhengighetskravene i forhold til forretningsforbindelser blir overholdt gjennom verktøyet "Business Relationships Evaluation Tool". Både Ernst & Young Norge som firma, våre partnere, profesjonelle medarbeidere og andre medarbeidere skal vurdere og innhente tillatelse til å ha forretningsforbindelser med en revisjonskunde på forhånd for å sikre at slike forbindelser er konsistente med de relevante standardene for uavhengighet.

Revisjonsutvalg og eierstyring og selskapsledelse

I tillegg til våre interne systemer, prosesser og verktøy som legger til rette for etterlevelse av uavhengighetsreglene så ser Ernst & Young den viktige rollen revisjonsutvalg og lignende overvåkningsorgan spiller i overvåkingen av revisors uavhengighet. Revisjonsutvalg skal på vegne av aksjeeierne beskytte uavhengighet og forebygge interessekonflikter. Ernst & Young forplikter seg til å ha rettidig og god kommunikasjon med revisjonsutvalg og de som har overordnet ansvar for styring og kontroll. Vår etterlevelse av kravene til kommunikasjon med revisjonsutvalg og innhenting av eventuell pliktig forhåndsgodkjenning for tjenester overvåkes gjennom våre systemer og prosesser og testes jevnlig av kontroller ellers beskrevet i denne rapporten.

Kontinuerlig opplæring av revisorer

Rekruttering og ansettelse

Et strategisk mål er at vi skal tiltrekke oss talentfulle revisorer og bygge varige forbindelser med dem. Vi er stolte av vår bedriftskultur, og vi gjør vårt ytterste for å fremme våre medarbeideres utvikling. Rekruttering av revisorer foregår primært på høyskoler, og suppleres med å ansette erfarne medarbeidere når det er hensiktsmessig.

Kandidatene blir evaluert på grunnlag av følgende kompetanse:

- ▶ Faglige kunnskaper og dyktighet
- ▶ Intellektuell kompetanse
- ▶ Lederegenskaper
- ▶ Evne til teamarbeid/personlige egenskaper
- ▶ Motivasjon
- ▶ Kommunikasjonsevner
- ▶ Administrativ dyktighet

Faglig utvikling

Ernst & Young University (EYU), EYGs globale rammeverk for en konsistent karriereutvikling, ble lansert for to år siden. Gjennom EYU gjør vi det mulig for våre partnere og medarbeidere å få de rette erfaringene, den rette opplæringen og coachingen til å hjelpe dem å utvikle seg og oppnå sitt potensial.

EYU utvider coaching-forpliktelsen til å omfatte ulike former for rådgivning og veiledning, fra medarbeidere blir rekruttert og gjennom de ulike fasene av karrieren.

Opplæringen i EYU er basert på en omfattende og globalt konsistent læreplan som hjelper alle medarbeidere med å utvikle sine kunnskaper innen fag og personlig lederskap uansett hvor de befinner seg i verden. De grunnleggende revisjonskursene suppleres av opplæring som blir utviklet i tråd med endringer i regnskaps- og rapporteringsstandarder, uavhengighet og andre profesjonelle standarder samt praktiske problemstillinger som dukker opp. EYUs kurs oppfyller de norske kravene til obligatorisk etterutdanning som innebærer at godkjent revisor til enhver tid skal dokumentere 105 timer etterutdanning i løpet av de tre foregående kalenderårene. Etterutdanningen må minst omfatte 35 timer revisjon (hvorav 14 timer etikk), 21 timer regnskap og 21 timer skatterett. For partnere og ledende medarbeidere som deltar i revisjonen av foretak som rapporterer etter IFRS er det særlige krav om grunnutdanning og årlig etterutdanning innen IFRS.

I tillegg til formell opplæring utvikles den enkelte medarbeider ved coaching og erfaringer fra praktisk arbeid. Coaching bidrar til å omdanne kunnskap og erfaring til praksis. Erfarne medarbeidere forventes å hjelpe og utvikle mindre erfarent personale og derved bidra til et kontinuerlig pågående læremiljø.

Performance management

En omfattende evalueringsprosess - performance management-prosessen - krever at våre medarbeidere setter opp mål, blir gitt klare forventninger til sitt arbeid, får tilbakemeldinger og snakker om hvordan de har prestert. Performance Management and Development Process (PMDP) er en prosess utformet for å hjelpe våre medarbeidere med å utvikle seg og gjøre suksess i sine karrierer. I PMDP kombineres periodiske gjennomganger av utført arbeid med årlige egevalueringer. Som en del av denne prosessen identifiserer hver medarbeider, i samråd med personansvarlig, en oppnevnt, mer erfaren person, muligheter for videre utvikling. Til hjelp både for medarbeidere og personalansvarlige er det utviklet et sett kompetansenivåer av kunnskap og dyktighet det forventes at medarbeiderne skal oppnå og utvikle på de respektive trinnene.

Finansiell informasjon

Regnskapstallene for Ernst & Young Norge refererer seg til regnskapsåret som ble avsluttet 30. juni 2011.

Regnskapsinformasjonen omfatter hele den norske virksomheten, herunder utlegg viderefakturert til kunder og inntekter for norske underleveranser til utenlandske Ernst & Young kontorer.

Forretnings- område	Omsetning mnok	Andel omsetning
Assurance	1 201	60 %
Advisory	371	19 %
Tax	292	15 %
Transaction Advisory Services	141	7 %
Sum	2 005	100 %

Tjenester til revisjonskunder	Omsetning mnok	Andel omsetning
Revisjon	1 101	82 %
Attestasjon og beslektede tjenester	65	5 %
Skatt og avgift	120	9 %
Andre tjenester	53	4 %
Sum	1 340	100 %

Godtgjørelse til partnere

Kvalitet er essensen i vår forretningsstrategi og en hovedkomponent i våre performance management systemer. Partnere og andre profesjonelle medarbeidere blir evaluert og avlønnnet på grunnlag av kriterier som omfatter spesifikke indikatorer på kvalitet og risikohåndtering og dekker både handlinger og resultater.

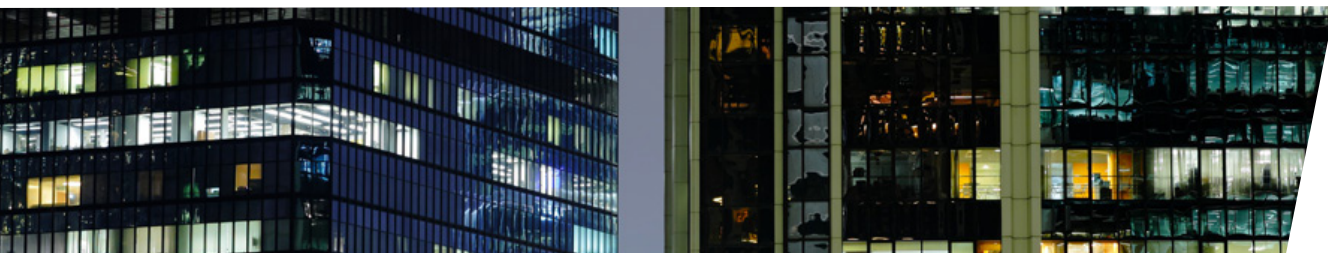
Prosesen "Global Partner Performance Management" (GPPM) er en globalt konsistent evalueringsprosess for alle partnere i Ernst & Youngs medlemsfirmaer verden over. Den styrker den globale forretningsagendaen ved å koble prestasjon til videre utvikling av mål og verdier. GPPM er en løpende periodisk prosess som omfatter målsetting, planlegging av personlig utvikling, prestasjonsvurdering og anerkjennelse og belønning. Den utgjør hjørnesteinen i evalueringsprosessen med å dokumentere partnernes mål og prestasjoner. Våre partneres mål skal reflektere enkelte globalt prioriterte mål, hvorav et er kvalitet.

Det er utviklet spesifikke prestasjonsmål innen kvalitet og risikohåndtering som omfatter følgende områder:

- ▶ Fagkompetanse
- ▶ Det å demonstrere Ernst & Youngs verdier ved oppførsel og holdninger
- ▶ Kunnskap om og lederskap innen kvalitet og risikohåndtering
- ▶ Overholdelse av policyer og prosedyrer
- ▶ Overholdelse av lover, regler og profesjonelle plikter
- ▶ Bidrag til å beskytte og forbedre Ernst & Youngs varemerke

Vår filosofi for kompensasjon til partnere innebærer differensierte godtgjørelser basert på partnerens prestasjonsnivå slik den måles i GPPM-prosessen. Partnere blir årlig vurdert ut fra sine prestasjoner i kvalitet av leveranser, ledelse av medarbeidere, effektiv drift og bidrag til forretningsmessig utvikling. Følgende faktorer blir også hensyntatt når total godtgjørelse blir fastsatt: ansiennitet, rolle og ansvar, langsiktig potensial og mobilitet.

Hvis det forekommer brudd på kvalitetsstandarder, kan de resultere i tiltak som justeringer i kompensasjon, mer opplæring, overvåking eller overføring til andre områder. Gjentatte tilfeller av manglende etterlevelse eller spesielt alvorlige brudd kan innebære avskjedigelse fra Ernst & Young.

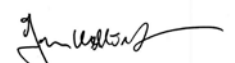
Erklæring fra styret

Vi mener at Ernst & Young AS kvalitetskontrollsystemer og retningslinjer for uavhengighet er etablert og implementert i samsvar med kravene i revisorloven og ISQC 1 - Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester.

Styret har mottatt og behandlet rapporteringen fra eksterne kvalitetskontroller, interne kvalitetskontroller og andre interne overvåkningstiltak. Basert på dette er det styrets oppfatning at Ernst & Young Norges kvalitetssikringssystemer fungerer tilfredsstillende, og at retningslinjene for revisors uavhengighet overholdes.

Oslo, 22. september 2011

Bjørgun Jønsberg
styrets leder

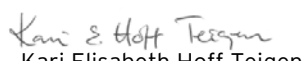

Jan Wellum Svensen
styrets nestleder

Willy Eidissen

Atle Chr. Terum

Rune J. Baukhol

Truls Nesslin

Kari Elisabeth Hoff Teigen

Vedlegg: Foretak av allmenn interesse revidert av Ernst & Young Norge

I regnskapsåret som ble avsluttet 30. juni 2011 reviderte Ernst & Young Norge følgende børsnoterte foretak og foretak av allmenn interesse som definert i revisorloven § 5a-1.

Acta Holding ASA
AF Gruppen ASA
Agder Energi AS
Akershus Energi AS
Akershus Energi Vannkraft AS
Aktiv Kapital ASA
AKVA Group ASA
Andebu Sparebank
Apptix ASA
Aqua Bio Technology ASA
AS Financiering
Assuranceforeningen Gard - gjensidig -
Assuranceforeningen SKULD (Gjensidig)
Badger Explorer ASA
Belships ASA
Borgestad ASA
Borgestad Industries ASA
Bouvet ASA
Bridge Energy ASA
Bø Sparebank
Camillo Eitzen & Co ASA
Cecon ASA
Clavis Pharma ASA
Comrod Communication ASA
Data Respons ASA
Det norske oljeselskap ASA
DiaGenic ASA
DnB NOR ASA
DnB NOR Bank ASA
DnB NOR Boligkreditt AS
DnB NOR Næringskreditt AS
DnB NOR Skadeforsikring AS
DNO International ASA
DVB Bank SE Nordic Branch
EDB Ergogroup ASA
Eidesvik Offshore ASA
Eiendoms-kreditt AS
Eitzen Chemical ASA
Eitzen Maritime Services ASA
Ekspres Bank (NUF)
Elavon Financial Services Ltd Norway Branch (NUF)
Electromagnetic Geoservices ASA
Energiselskapet Buskerud AS
Fana Sparebank
Fana Sparebank Boligkreditt AS
Fara ASA
Farstad Shipping ASA
Finaref AS
FLEX LNG LTD
Fornebu Utvikling ASA
Gard Marine & Energy Limited
GC Rieber Shipping ASA
Gildeskål Sparebank
Hexagon Composites ASA
IDEX ASA
IF Livsforsikring (NUF)
IF Skadeforsikring norsk avdeling av utenlandsk foretak
InterOil Exploration and Production ASA
Key Equipment Finance Nordic AB norsk avdeling av utenlandsk foretak
Klepp Sparebank
Kommunalbanken AS
Kongsberg Gruppen ASA
Kredittforeningen for Sparebanker
Larvikbanken Brunlanes Sparebank
Lom og Skjåk Sparebank
Marine Harvest ASA
Modum Sigdal og Krødsherad Gjensidige Brannkasse
Modum Sparebank
Møller Bilfinans AS
Møre Boligkreditt AS
Møre Finans AS
Nexus Floating Production Ltd.
NorDiag ASA
Nordic Mining ASA
Nordic Semiconductor ASA
Nordlandsbanken ASA
Nordlys Forsikring Gjensidig
Nordnet Bank (NUF)
Nordnet Pensjonsforsikring (NUF)
Norsk Hussopp Forsikring Gjensidig
Odfjell SE
Orkla ASA
Oslo Forsikring AS
Panoro Energy ASA
PCI Biotech Holding ASA
Petrolia ASA
Pluss Boligkreditt AS
Polarcus Limited
Posten Norge AS
PSI Group ASA
Q-Free ASA
Repant ASA
Reservoir Exploration Technology ASA
Rieber & Søn ASA
Rindal Sparebank

Rocksource ASA
RomReal Ltd.
Saga Tankers ASA
Sandnes Sparebank
Scana Industrier ASA
Scania Finans AB norsk avdeling av utenlandsk foretak
Schibsted ASA
Seljord Sparebank
SG Finans AS
Silver Pensjonsforsikring AS
SinOceanic Shipping ASA
Solstad Offshore ASA
Sparebank 1 Gudbrandsdalen
Sparebanken Hemne
Sparebanken Møre
Sparebanken Pluss
Sparebanken Telemark
Sparebanken Øst
Sparebanken Øst Boligkreditt AS
Spectrum ASA
SSB Boligkreditt AS

Statnett Forsikring AS
Statnett SF
Statoil ASA
Statoil Forsikring a.s.
Statoil Fuel & Retail ASA
Storm Real Estate ASA
Telenor ASA
Telenor Forsikring AS
TGS-NOPEC Geophysical Company ASA
Tinn Sparebank
Veidekke ASA
Vital Forsikring ASA
Western Union International Bank GmbH
Western Union Retail Services Norway AS
Wilson ASA
Zoncolan ASA
Østfold Energi AS
Åfjord Sparebank
Aasen Sparebank

Ernst & Young
Revisjon | Skatt og avgift | Transaksjoner | Rådgivning

Om Ernst & Young

Ernst & Young er en ledende global aktør innen revisjon, skatt og avgift, transaksjoner og rådgivning. Våre 152 000 ansatte verden over - 1 600 i Norge - har et sterkt fellesskap bygget på felles verdier og et kontinuerlig fokus på kvalitet. Vi bidrar til at våre medarbeidere, kunder og samfunnet rundt oss realiserer sitt potensial.

For mer informasjon, se www.ey.no

Ernst & Young AS inngår i det globale Ernst & Young-nettverket der hvert medlem er en egen juridisk person.

Dette dokumentet er kun ment å gi et overblikk over de aktuelle temaene. Innholdet kan ikke regnes som noen form for erstatning for grundig forarbeid og individuelle råd. Ernst & Young tar ikke ansvar for tap relatert til bruk av dette dokumentet.

© 2011 Ernst & Young AS
All Rights Reserved.

EYG no. **FM0002**